

Memorie van Antwoord/Nota van Wijziging 42/12 D

Voorgestelde :
behandeling
PS-vergadering : 21 september 2012

Onderwerp

Referendumverordening Noord-Brabant

's-Hertogenbosch

Datum

3 september 2012

Documentnummer

3268140

Directie

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant

Bijlage(n)

In de commissievergadering EZB is bij de bespreking van het initiatiefvoorstel voor een referendumverordening een aantal vragen gesteld. Deze Memorie van Antwoord voorziet in de beantwoording daarvan.

De commissie verzocht om nadere duiding van de noodzaak van een referendumverordening in relatie tot de mogelijkheden van een burgerinitiatief. Het burgerinitiatief is een prima mogelijkheid voor burgers om de politiek attent te maken op een onderwerp dat agendering behoeft, zeker in het licht van de kaderstellende rol van PS. Vervolgens geschiedt de discussie echter in PS. En juist daar voorziet een referendum in meerwaarde, omdat die de mogelijkheid biedt om de burger zelf ook ten volle 'aan het woord te laten', een stem te geven, of juist om PS de mogelijkheid te geven de burgers letterlijk via hun stem 'te horen'. Het biedt een additionele dimensie aan burgerparticipatie die via een burgerinitiatief wat beperkt blijft. Ook vinden wij dat een referendumverordening een sterkere benadrukking is van het vergroten van de betrokkenheid van burgers bij bestuur en politiek dan het burgerinitiatief.

Een ander punt dat aan de orde kwam is de vrees dat de referendumverordening in feite tornt aan de besluitvorming van PS. Die vrees willen wij ontkrachten: aan de besluitvorming van PS wordt niet getornd, dat zou niet eens kunnen. Wat echter van belang is, is luisteren naar de burger. Wij gaan er dan ook vanuit dat als een referendum wordt uitgeschreven, dat de kiezer en zijn stem dan serieus worden genomen. Commitment en betrokkenheid van de kiezer met bestuur en politiek kan juist dan worden bereikt als PS ook laten zien de stem van de kiezer serieus te nemen.

Gevraagd werd of de enquête die de PVV onder de Brabanders liet uitvoeren representatief is. Wij kunnen u melden dat de steekproef voldoende groot was van omvang en de resultaten representatief zijn voor politieke voorkeur (peilmoment stemgedrag PS maart 2011), geslacht, leeftijd, en sociale klasse. Het onderzoek is uitgevoerd door onderzoeksbureau NoTies.

Vanuit de commissie werd twijfel geuit ten aanzien van een raadplegend referendum. Wij merken op dat voor een raadplegend referendum de Staten zelf aan zet zijn.

Gevraagd is naar de kosten per inwoner, waarbij getwijfeld werd aan de juistheid van het genoemde bedrag van de kosten per inwoner voor het organiseren van een referendum. Het weergegeven bedrag is een gemiddelde dat wij ten eerste hebben gestedilleerd uit de beschikbare rapporten en nota's hierover, en ten tweede ook genoemd is in het rapport van Verhulst en Nijeboer¹. Ook hebben wij opgemerkt dat daar waar de kosten hoog zijn, dit samenhangt met bovengemiddeld hoge budgetten voor informatievoorziening, marketing en publiciteit, zoals uitgebreide huis- aan- huis verspreide informatiebrochure of televisiecampagnes.

In het verlengde hiervan ligt de suggestie in het voorstel om actief de mogelijkheden van gebruik van internet te onderzoeken. Dat mag wat de PVV betreft zelfs via het organiseren van pilots. Vanuit de commissie werd twijfel geuit of digitalisering dan wel gebruik van het internet al opportuun zou zijn. Wij verwijzen hiervoor naar de brief aan de Tweede Kamer van minister Spies (2 maart 2012, kenmerk 2012-0000090938) waarin uitgelegd wordt op welke wijze DigiD reeds ingezet zou kunnen worden voor het indienen van referendumverzoeken en ondersteuningsverklaringen. Het is onze verwachting dat deze toepassing in de toekomst niet alleen voor het verzamelen van ondersteuning, maar ook voor het stemmen zelf, ingezet zal kunnen worden. Hiermee worden de kosten verder verlaagd.

Vragen zijn gesteld over de drempels, meer specifiek de aanvraagdrempel en de geldigheidsdrempel (quorum).

Wat betreft de aanvraagdrempel (het aantal benodigde ondersteuning van kiesgerechtigden voor het organiseren van een referendum) het volgende. De commissie merkte op dat indien de drempel om een referendum te organiseren erg laag is, het te gemakkelijk wordt om bijvoorbeeld een lokaal probleem referendabel te maken of instituties en verenigingen al te gemakkelijk te faciliteren. In het algemeen merken wij op dat dit in de praktijk geen issue blijkt te zijn. Desalniettemin zijn wij van mening dat de

¹ ¹ Verhulst, J. & Nijeboer, A. (2007). Directe democratie: feiten, argumenten en ervaringen omtrent het referendum. Brussel: Democracy International.

drempel van het benodigd aantal handtekeningen van 0,25% van de kiesgerechtigden hoger kan worden gelegd, en wij stellen voor deze naar 0,75% te brengen. Dat komt neer op ongeveer 15.000 benodigde handtekeningen.

Wat betreft de geldigheidsdrempel van de uitslag merken wij op dat een te hoge drempel voor geldigheid tot gevolg kan hebben dat bij een meerderheid van voorstemmers de tegenstanders toch kunnen winnen door thuis te blijven. Dat zou een absoluut verkeerd signaal zijn en in feite een ondemocratische uitwerking van een zeer democratisch instrument. In de literatuur wordt hier nadrukkelijk op gewezen. Wij adviseren PS dan ook dit in overweging te nemen en handhaven in ons voorstel de genoemde drempel.

's-Hertogenbosch

Datum

3 september 2012

Documentnummer

3268140

In de commissie werden vragen gesteld over wel of geen mogelijkheid van een regionaal referendum. In beginsel zien wij het instrument referendum vooral als inzetbaar voor majeure aangelegenheden die de hele provincie of een overgroot deel van de Brabanders raakt. Een typisch voorbeeld dat genoemd werd is de verkoop van Essent aan RWE. Desalniettemin kan zich de situatie voordoen dat een heel groot onderwerp slechts op een deel van Noord-Brabant van toepassing is, maar wel invloed heeft op de gehele provincie. Wij willen de mogelijkheid van het houden van een referendum openhouden als het een regionale aangelegenheid betreft maar wel doorwerkt op de gehele provincie en dat is via artikel 2.1 verwoord. Wij verduidelijken de tekst ten behoeve van het gewijzigde ontwerp-besluit.

In artikel 2.2 is vooral afgebakend waarover geen referendum mogelijk is. Het moet immers gaan om zaken die tot het besluitvormingsdomein van de provincie behoren, waar geen andere overheden de zeggenschap in hebben, of waar niet heel specifiek inbreuk zou worden gepleegd bijvoorbeeld op landelijke wetgeving. Referendabel zijn onderwerpen die geagendeerd zijn die grote maatschappelijke, economische, milieu-hygiënische of ruimtelijke gevolgen hebben.

N.B. Bijgevoegd treft u een herzien ontwerp-besluit 42/12 E I aan. Ontwerp-besluit 42/12 B II is niet gewijzigd.

De fractie van de Partij voor de Vrijheid,

R. Dol drs. P. van der Kammen
voorzitter penningmeester

M. Frijters, L.L.B., BHS
vicevoorzitter

Herzien ontwerp-besluit 42/12 E I

Voorgestelde behandeling :
PS-vergadering : 21 september 2012

Onderwerp

Referendumverordening Noord-Brabant

's-Hertogenbosch

Datum

3 september 2012

Documentnummer

3268140

Directie

Bijlage(n)

Provinciale Staten van Noord-Brabant;

Gelezen het Initiatiefvoorstel van de Partij voor de Vrijheid inzake een Referendumverordening voor de Provincie Noord-Brabant d.d. 16 augustus 2012;

Gelezen het advies van de commissie Economische Zaken en Bestuur d.d. 3 september 2012;

Gelezen de Memorie van Antwoord/Nota van Wijziging van de Partij voor de Vrijheid inzake een Referendumverordening voor de Provincie Noord-Brabant d.d. 3 september 2012;

Gelet op artikel 145 van de Provinciewet;

Overwegende dat het past in het streven van de Provincie Noord-Brabant om de politiek dichterbij de burgers te brengen;

Overwegende dat een volksraadpleging een middel is om de burger dichterbij de politiek te betrekken;

Overwegende dat het kunnen houden van een volksraadpleging een wettelijke grondslag vereist;

Overwegende dat de provincie Noord-Brabant geen referendumverordening kent;

Besluiten vast te stellen de volgende verordening:

§ 1 Algemene bepalingen

's-Hertogenbosch

Artikel 1 Begripsbepalingen

In deze verordening en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

- a. kiesgerechtigden: ingezetenen van de Provincie Noord-Brabant die krachtens de Kieswet kiesgerechtigd zijn voor de verkiezing van leden van Provinciale Staten;
- b. raadgevend referendum: referendum op initiatief van kiesgerechtigden;
- c. raadplegend referendum: referendum op initiatief van leden van Provinciale Staten.

Datum

3 september 2012

Documentnummer

3268140

Artikel 2 Voorwerp van referendum

1. Een referendum kan worden gehouden over een ontwerp-besluit dat aan Provinciale Staten ter vaststelling wordt voorgelegd en grote maatschappelijke, economische, milieu-hygiënische of ruimtelijke gevolgen heeft voor de provincie Noord-Brabant of haar inwoners, dan wel voor een specifieke regio van de provincie Noord-Brabant respectievelijk haar inwoners.
2. Géén referendum kan worden gehouden over een besluit als bedoeld in het eerste lid:
 - a. dat strekt tot uitvoering van verdragen of besluiten van volkenrechtelijke organisaties;
 - b. dat strekt tot uitvoering van besluiten van het Rijk;
 - c. dat strekt tot uitvoering van een wet of besluit voor zover die wet of dat besluit strekt tot uitvoering van verdragen of besluiten van volkenrechtelijke organisaties;
 - d. waar Provinciale Staten bij het nemen van het besluit geen ruimte hebben voor het maken van keuzes van beleidsinhoudelijke aard;
 - e. dat uitsluitend strekt tot intrekking van een besluit naar aanleiding van een daarover gehouden referendum;
 - f. dat uitsluitend betrekking heeft op de rechtspositie van ambtsdragers of gewezen ambtsdragers als zodanig, dan wel hun nagelaten betrekkingen of rechthebbenden;
 - g. dat uitsluitend betrekking heeft op de provinciale belastingen krachtens hoofdstuk XV van de Provinciewet of belastingen krachtens andere wetten dan de Provinciewet;
 - h. waarvan het belang van het besluit niet opweegt tegen de verantwoordelijkheid van de provincie voor kwetsbare groepen en hun plaats in de samenleving;
 - i. i. waarover reeds een referendum is gehouden of de mogelijkheid van inspraak, al dan niet op grond van de Inspraakverordening Provincie Noord-Brabant 1995, is geboden.

Artikel 3 Doelstelling referendum

Door middel van een referendum kunnen burgers richting geven aan de besluitvorming door Provinciale Staten.

's-Hertogenbosch

Datum

3 september 2012

Documentnummer

3268140

Artikel 4 Nadere regels

Gedeputeerde Staten kunnen nadere regels vaststellen met betrekking tot de wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan een besluit als bedoeld in de artikelen 6 en 8.

§ 2 Het raadgevend referendum

Artikel 5 Indienen van het verzoek

1. Iedere kiesgerechtigde kan bij Provinciale Staten een verzoek tot het houden van een raadgevend referendum indienen.
2. Het verzoek, bedoeld in het eerste lid, dient te voldoen aan de volgende vereisten:
 - a. het verzoek wordt schriftelijk ingediend;
 - b. het verzoek wordt ingediend bij Provinciale Staten uiterlijk een week voor de vergadering van een commissie als bedoeld in artikel 2, eerste lid van de Reglement op de statencommissies Noord-Brabant 2012 Provinciewet of de vergadering van Provinciale Staten waarop het ontwerp-besluit dat voorwerp is van referendum staat geagendeerd;
 - c. het verzoek bevat tenminste:
 - 1°. een aanduiding van het besluit van Provinciale Staten waar het verzoek op is gericht;
 - 2°. een handtekening van elke verzoeker, met een opgave van diens naam, adres, leeftijd, woonplaats.
 - d. het verzoek wordt ondersteund door tenminste driekwart procent van de kiesgerechtigden van de laatstgehouden verkiezing van de leden van Provinciale Staten.
3. Voor het indienen van het verzoek stellen Gedeputeerde Staten een formulier vast.

Artikel 6 Beslissing op het verzoek

1. Provinciale Staten besluiten tot het houden van een raadgevend referendum indien is voldaan aan de artikelen 2 en 5.
2. Tegelijk met het besluit, bedoeld in het eerste lid, besluiten Provinciale Staten tot het aanhouden van hun besluitvorming over het ontwerp-besluit dat voorwerp is van het referendum.
3. Provinciale Staten besluiten op het verzoek tot het houden van een raadgevend referendum:
 - a. indien het betreft een ontwerp-besluit dat was geagendeerd voor de vergadering van een commissie: in de eerstvolgende vergadering van Provinciale Staten;

- b. indien het betreft een ontwerp-besluit dat is geagendeerd voor de vergadering van Provinciale Staten: in de vergadering van Provinciale Staten waarop het onderwerp dat voorwerp is van het referendum staat geagendeerd.
- 4. Provinciale Staten kunnen de beslissing, bedoeld in het eerste lid, eenmaal verdagen tot de eerstvolgende vergadering.
- 5. Het besluit, bedoeld in het eerste lid, wordt binnen zeven dagen na de vergadering van Provinciale Staten bekend gemaakt door plaatsing in het Provinciaal blad.

's-Hertogenbosch

Datum

3 september 2012

Documentnummer

3268140

§ 3 Het raadplegend referendum

Artikel 7 Indienen van het verzoek

1. Ieder lid van Provinciale Staten kan bij Provinciale Staten een verzoek tot het houden van een raadplegend referendum indienen.
2. Het verzoek, bedoeld in het eerste lid, dient te voldoen aan de volgende vereisten:
 - a. het verzoek wordt schriftelijk ingediend;
 - b. het verzoek wordt ingediend bij Provinciale Staten uiterlijk een week voor de vergadering van een commissie als bedoeld in artikel 2, eerste lid van de Reglement op de statencommissies Noord-Brabant 2012 of de vergadering van Provinciale Staten waarop het voorwerp van referendum staat geagendeerd;
 - c. het verzoek bevat tenminste:
 - 1°. een aanduiding van het besluit van Provinciale Staten waar het verzoek op is gericht;
 - 2°. een handtekening van elke verzoeker.
 - d. het verzoek wordt ondersteund door tenminste een vijfde van het aantal leden waaruit Provinciale Staten bestaat.

Artikel 8 Beslissing op het verzoek

1. Provinciale Staten besluiten tot het houden van een raadplegend referendum indien voldaan is aan de artikelen 2 en 7.
2. Tegelijk met het besluit, bedoeld in het eerste lid, besluiten Provinciale Staten tot het aanhouden van hun besluitvorming over het voorwerp van referendum.
3. Provinciale Staten besluiten tot het houden van een raadplegend referendum in de vergadering van Provinciale Staten waarop het voorwerp van referendum staat geagendeerd.
4. Provinciale Staten kunnen het besluit, bedoeld in het eerste lid, eenmaal verdagen tot de eerstvolgende vergadering.
5. Het besluit, bedoeld in het eerste lid, wordt binnen zeven dagen na de vergadering van Provinciale Staten bekend gemaakt door plaatsing in het Provinciaal blad.

§ 4 De procedure van het referendum

's-Hertogenbosch

Artikel 9 Vaststellen datum referendum

Datum

3 september 2012

Documentnummer

3268140

1. Gedeputeerde Staten stellen uiterlijk acht weken na het besluit om een referendum te houden de dag dan wel de periode vast waarop het referendum wordt gehouden, met dien verstande dat het referendum niet later plaatsvindt dan uiterlijk zes maanden na de dag waarop Provinciale Staten besloten hebben tot het houden van een referendum.
2. In afwijking van het eerste lid kunnen Gedeputeerde Staten besluiten om het referendum te laten plaatsvinden gelijktijdig met verkiezingen voor de gemeenteraad, Provinciale Staten, de Tweede Kamer der Staten-Generaal of het Europees Parlement, met dien verstande dat de datum waarop het referendum plaatsvindt niet later is dan uiterlijk een half jaar na het besluit om een referendum te houden.
3. Er kunnen meerdere referenda op dezelfde dag dan wel in dezelfde periode worden gehouden.
4. Gedeputeerde Staten mogen de termijn van zes maanden, genoemd in het eerste lid, overschrijden indien binnen twee maanden na afloop van die termijn algemene verkiezingen worden gehouden en het referendum hiermee worden gecombineerd.

Artikel 10 Vraagstelling

1. Provinciale Staten stellen de vraagstelling en antwoordcategorieën vast.
2. Provinciale Staten dragen bij het formuleren van de vraagstelling, bedoeld in het eerste lid, zorg dat de strekking daarvan overeenkomt met de vraagstelling die is opgenomen in het verzoek om een referendum.

Artikel 11 Uitvoering

1. Gedeputeerde Staten zijn belast met de organisatie en uitvoering van het referendum.
2. Gedeputeerde Staten zijn tevens belast met het zorgdragen voor een neutrale informatievoorziening.

Artikel 12 De stemming

1. Kiesgerechtigd voor het referendum zijn degenen die op de dag van het referendum, dan wel de eerste dag van de periode waarin het referendum wordt gehouden, volgens de Kieswet kiesgerechtigd zijn voor de verkiezing van de leden van Provinciale Staten.
2. Tenminste 10 dagen voor de dag van het referendum, dan wel voor de eerste dag van de periode waarin het referendum wordt gehouden, ontvangt elke kiesgerechtigde van Gedeputeerde Staten een stempas of stembiljet.
3. Op de stempas of het stembiljet wordt een volgnummer vermeld.

4. Gedeputeerde Staten stellen vast op welke wijze er wordt gestemd.
5. De wijze van stemmen wordt zo gekozen dat gewaarborgd is
 - a. dat iedere kiesgerechtigde in de gelegenheid is zijn stem uit te brengen;
 - b. dat bij het uitbrengen van de stem de identiteit van de kiesgerechtigde kan worden vastgesteld.
6. De bepalingen van de Kieswet zijn van overeenkomstige toepassing voor zover hiervan niet bij deze verordening wordt afgeweken.

's-Hertogenbosch

Datum

3 september 2012

Documentnummer

3268140

Artikel 13 De geldigheid van de uitslag

1. Gedeputeerde Staten delen Provinciale Staten zo spoedig mogelijk de uitslag van de stemming mee.
2. Provinciale Staten stellen de uitslag van het referendum binnen één week na stemming vast.
3. Van een geldige uitslag is sprake indien minimaal 15% van de voor stemming opgeroepen kiesgerechtigden zijn of haar stem heeft uitgebracht.
4. De uitslag, bedoeld in het tweede lid, wordt binnen zeven dagen na de vergadering van Provinciale Staten bekend gemaakt door plaatsing in het Provinciaal Blad.

Artikel 14 De besluitvorming naar aanleiding van de uitslag

Provinciale Staten besluiten uiterlijk binnen zes weken na de dag van het referendum over het voornemen tot besluit of project in de ontwerpfase dat onderwerp was van het referendum.

§ 5 Straf- en slotbepalingen

Artikel 15 Strafbepaling

Met hechtenis van ten hoogste drie maanden of een geldboete van de tweede categorie wordt gestraft degene die:

- a. stembiljetten, volmachtbewijzen of referendumkaarten namaakt of vervalst met het oogmerk deze als echt en onvervalst te gebruiken of door anderen te doen gebruiken;
- b. stembiljetten, volmachtbewijzen of referendumkaarten die hij zelf heeft nagemaakt of vervalst of waarvan de valsheid of vervalsing hem, toen hij deze ontving, bekend was, opzettelijk als echt en onvervalst gebruikt of door anderen doet gebruiken, dan wel deze met het oogmerk om deze als echt en onvervalst te gebruiken of door anderen te doen gebruiken, in voorraad heeft;
- c. stembiljetten, volmachtbewijzen of referendumkaarten voorhanden heeft met het oogmerk deze wederrechtelijk te gebruiken of door anderen te doen gebruiken;
- d. als gemachtigde stemt voor een persoon, wetende dat deze is overleden.

Artikel 16 Evaluatie

1. Binnen zes maanden na de dag van het eerst gehouden referendum op basis van deze verordening dan wel na afloop van de periode waarin dit eerste referendum is gehouden, houden Provinciale Staten een evaluatie van dit referendum.
2. Vier jaar na inwerkingtreding van deze verordening wordt de werking van deze verordening geëvalueerd.

Artikel 17 Overgangsbepaling

Op besluiten als omschreven in artikel 2 die naar het oordeel van Provinciale Staten hun grondslag vinden in een beslissing die is genomen vóór de inwerkingtreding, is deze verordening niet van toepassing.

Artikel 18 Inwerkingtreding

Deze verordening treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van het Provinciaal Blad waarin zij wordt geplaatst.

Artikel 19 Citeertitel

Deze verordening wordt aangehaald als: Referendumverordening Noord-Brabant.

's-Hertogenbosch, 21 september 2012
Provinciale Staten van Noord-Brabant,
de voorzitter

de griffier

's-Hertogenbosch

Datum

3 september 2012

Documentnummer

3268140